

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Володимир Сівак, 1997 року народження, громадянин України, освіта вища: у 2020 році закінчив Національний університет «Одеська юридична академія», де здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальність «Право» (диплом з відзнакою), працює асистентом кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія», виконав акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса від «08» липня 2024 року №1940-10, у складі:

- Голови разової спеціалізованої вченої ради** **Олени Сурілової**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Рецензентів:** **Юлії Цуркан-Сайфуліної**, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри теоретичної юриспруденції та прав людини Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Степана Ковбасюка**, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Офіційних опонентів:** **Лілії Матвєєвої**, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ;

Наталі Атаманової, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету,

на засіданні «28» серпня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Володимиру Сіваку на підставі публічного захисту дисертації «Форма правління України: теорія та практика державотворення» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Валентин Андрійович Федоров, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, доцент кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших у вітчизняній теоретико-правовій науці комплексних монографічних робіт, присвячених вивченню проблем форми правління сучасної Української держави, її системного виміру. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, що виносяться на захист, зокрема:

уперше:

- запропоновано визначення поняття «форма правління сучасної держави» як закріплена в конституційно-правових нормах, інституційна система влади, зміст якої визначається правовим статусом вищих органів державної влади, синхронізована й скоординована діяльність яких утворює гарантовані умови для забезпечення суверенітету і незалежності, реалізації національних інтересів, утворює системні здатності держави та суспільства своєчасно ідентифікувати загрози і небезпеки, виявляти вразливості й оцінювати рівень їх потенційної небезпеки, запобігати негативним впливам або мінімізувати їх, ефективно реагувати на виникнення загроз або настання надзвичайних та кризових ситуацій

усіх видів, включаючи загрози гібридного типу, але не обмежуючись ними, а також швидко і повномасштабно відновлюватися після них;

- виділено окремі напрями теоретико-правових концепцій до визначення поняття форми правління: 1) метафізичний — форма правління постає як абсолютне буття, що існує в історичному просторі та часі й описується наперед визначеними конститутивними ознаками; 2) космологічний — розглядає форму правління як центральний вимір форми держави крізь призму еволюції природи і соціальної системи, характеризується допущенням еволюції і трансформацією елементів форми правління; 3) аксіологічний — включає до форми правління всі можливі цінності конкретної соціальної системи, зокрема людини як найвищої цінності, творця форми правління через причетність до Бога як досконале творіння; 4) антропологічний — визначає буття форми правління через її суверена — главу держави, його повноваження, цінності, які він упроваджує, досягнення рівня щастя як прояв людської сутності. У пропонованій концепції уявлення про главу держави як свідомого творця світової еволюції, перетворює його на відповідальну особу за результати власної діяльності, ставить підвищені вимоги до рівня суб'єктивного фактора, висуваючи на перший план його професійні, організаційні, моральні і духовні риси;

- сформульовано матрицю категорійно-понятійної системи через такі групи категорій: 1) ті, що описують зміст форми правління; 2) ті, що описують нормативну складову закріплення та легітимність функціонування форми правління; 3) ті, що описують правовий статус вищих органів державної влади (порядок формування, компетенцію, принципи організації та взаємодії вищих органів влади), подано детальний перелік понять до кожної групи;

- сформульовано сучасні нові субстанційні характеристики форми правління; 1) розширення сфери реалізації державної політики за межі державного кордону; 2) формування нових цивілізаційних парадигм, що зумовлюють переосмислення форми правління сучасної Української держави; 3) кардинальна зміна ролі стратегічної інфраструктурної політики; 4) зміна характеру людської праці; 5)

поява нового віртуального та симулятивного середовища; 6) мілітаризація суспільних відносин. На основні названих характеристик подано модель системного виміру форми правління, що містить такі компоненти: онтологічний, гносеологічний, феноменологічний, аксіологічний, антропологічний, інфраструктурний, ідеологічний, кібернетичний та мілітарний;

- застосовано критерій загроз як чинник впливу на ефективне функціонування форми правління через визначення напрямів модифікації форми правління з часів відновлення державності із 1991 року й будови пріоритетної форми правління Української держави на сучасному етапі, на підставі чого надано конкретні пропозиції, спрямовані на удосконалення чинного законодавства, зокрема Стратегії забезпечення державної безпеки;

удосконалено:

- аргументацію на користь класичного підходу до поділу форм правління на монархію і республіку;

- критерії класифікації форми правління сучасної держави й доповнено їх критерієм загроз;

- визначення поняття форми правління, зокрема зазначено, що форма правління — закріплена в конституційно-правових нормах, інституційна система влади, зміст якої визначається правовим статусом вищих органів державної влади, синхронізована та скоординована діяльність яких утворює гарантовані умови для забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності державних кордонів, демократичного конституційного ладу й інших життєво важливих національних інтересів;

- пропозиції щодо внесення змін та доповнень до Закону України „Про національну безпеку України” в частині доповнення його в розділі 5 необхідною статтею щодо змісту та призначення Стратегії державної безпеки України;

- поняття „сучасна держава” — правова, стійка, цілісна і стабільна, безпекова, мілітарна, сильна, інформаційно-комунікативна, стратегічно

розвинена, інституціональна система ефективної організації державної влади у визнаному міжнародним співтовариством просторі;

набули подальшого розвитку:

- ідеї дослідження форми правління крізь її антропоцентричний вимір, залишаючи в тіні глибинні важелі експлікації культурно-цивілізаційного змісту антропоцентричної ідеї бінарної опозиції справедливості й ейдосу; уособлення ідеї єднання верховенства людини й ефективності відповідно до мети форми правління;

- положення про невідповідність сучасної форми правління її справжньому змісту;

- ідеї та наукові положення щодо адаптації наукових підходів до вивчення форми правління з урахуванням чинника загроз;

- положення про те, що ідеї консерватизму можуть слугувати так званим балансиrom між крайніми поглядами від поновлення монархізму до встановлення народної демократії в рамках президентсько-парламентської форми правління.

Дисертація виконана українською мовою.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 6 наукових публікацій, з яких 4 наукові статті, які опубліковано у виданнях, що визнані МОН України як фахові з юридичних дисциплін, а також 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях:

1. Сівак В.М. Системний вимір форми правління сучасної Української держави. *Правові новели*. 2023. № 21. С. 197-206

2. Сівак В.М. Форма правління крізь призму сучасних трансформацій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №12. С. 529-532

3. Сівак В.М. Методологія дослідження форми правління. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. Т. 34 (73). № 6. С. 185–190.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

Олена Сурілова, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія», зазначила, що відбулася непересічна подія в історії української правової науки – захисті дисертаційного дослідження Володимира Сівака. Зазначила, що дисертація є вагомим внеском в розуміння проблематики форми правління України в контексті теорії та практики держави. Підкреслила, що автор переконливо довів актуальність досліджуваної проблематики, підкреслила, що на сьогодні Україна знаходиться на вирішальному історичному етапі свого розвитку, що пов'язано з тим, що наразі йде перехід в епоху постмодерну, де змінюється взагалі розуміння держави, розуміння права, з тими викликами, з якими стикається Україна через агресію рф, що ставить перед державниками та науковою спільнотою важливе завдання – визначення подальшої долі України як держави. Вказала, що дослідження форми правління України, її новітнє розуміння є значним внеском не тільки в науково-теоретичне розуміння, але має і практичні аспекти через те, що дисертант бере участь у роботі щодо подальшої долі України, він є помічником народного депутата України, є депутатом міської ради, тому може втілити у життя свої ідеї та прагнення. Зазначила, що ознайомлення з текстом дисертації та успішний захист надають можливість вважати, що Володимир Сівак заслуговує на присудження ступеня

доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право». Висловила слова підтримки.

Юлія Цуркан-Сайфуліна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теоретичної юриспруденції та прав людини Чернівецького навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження виклала у письмовій формі у наданій рецензії та оголосила під час виступу. У дискусії подякувала за патріотично пророблену роботу, яка була представлена до розгляду. Зазначила, що робота відбулася, що підтверджується яскравим захистом, плідною науковою працею, в якій результати є достовірними та аргументованими, послідовними, завдання -- логічними. Вказала, що вражає науковий підхід до піднятої в роботі проблематики, мета роботи досягнута. Констатувала, що буде підтримувати та голосувати за присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Степан Ковбасюк, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження виклав у письмовій формі у наданій рецензії та оголосив під час виступу. У дискусії приєднався до всіх позитивних оцінок, які були надані щодо дисертації і також зазначив, що дисертація є одним з перших комплексних теоретичних наукових праць, що присвячені дослідженню системи інституційного виміру форми правління України, дисертація містить ряд цікавих положень, зокрема, відмітив дослідження інституційних характеристик форми правління, звернення до загроз, що впливають на ефективне функціонування форми правління і держави в цілому, окремо відзначив визначену кореляцію форми правління та загроз напрямів державної політики, вказав, що робота також містить і інші цікаві положення, що відкривають нові напрями дослідження в цій сфері. Підсумовуючи зазначив, що робота є, вона відповідає вимогам, зважаючи на це, запропонував проголосувати за присудження здобувачеві ступеня доктора філософії.

Лілія Матвєєва, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, дискусійні положення та зауваження виклала у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що здобувачем застосовано різноманітні методи та підходи, які спрямовані на досягнення мети та вирішення поставлених в роботі задач, вказала що як основний метод застосовувався міждисциплінарний. Вказала, що більшість схожих досліджень має саме такий підхід і це надало можливість в представленій дисертації розглядати форму в єдності з зовнішніми зв'язками та виокремити сучасні фактори, що впливають на модифікацію форми правління. Зазначила, що саме комплексне використання різноманітних підходів та методів наукового дослідження дозволило досягти мету та виконати завдання, які поставлені в дисертації. Як побажання зазначила, що Україну можуть трансформувати тільки молоді, патріотичні, досвідчені та моральні люди, тому дисертанту як такому представнику побажала у своїй діяльності використовувати отримані знання з метою, щоб удосконалювати органи державної влади для того, щоб дійсно зазначене стало нашою реальністю.

Наталя Атаманова, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету, дискусійні положення та зауваження виклала у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії підкреслила, що під час захисту було зазначено багато позитивних та надзвичайно актуальних моментів, які були досягнуті в ході дослідження, серед яких виділила запропоновані зміни до законодавства, які було зазначено дисертантом, зокрема, згадала Закон України «Про національну безпеку», вказала, що в роботі сформовано достатні наукові засади для вивчення оптимальної форми правління – це президентсько-парламентської республіки, підкреслила використану достатньо широку методологічну базу, нормативну базу та статистичні дані. Підвела підсумок, що результати роботи можна достатньо широко застосовувати в освітньому процесі, зокрема під час викладання «Теорії

держави і права». Звернулася до дисертанта з пропозицією підготувати монографію, яка допоможе студентам більш широко ознайомитися з важливими поняттями та категоріями, які вивчаються в теорії держави та права. Констатувала, що підтримує дисертанта та буде голосувати за присудження йому ступеня доктора філософії.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Володимирі Сіваку ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради

Олена СУРІЛОВА